

QP Code : 25198

[Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 75]

- N.B :**
1. All questions are **compulsory**.
 2. **Figures** to the **right** indicate **full** marks.
 3. Draw neat diagrams wherever necessary.

1. Attempt any **two** of the following :— 15
 - (a) Write explanatory note on the Thoery of Demographic Transition.
 - (b) Explain the role of Human Capital in Economic development.
 - (c) Discuss the significance of Health and Nutrition in economic development.
2. Attempt any **two** of the following :— 15
 - (a) Explain the meaning of urbanisation. Discuss various causes of urbanisation with reference to development.
 - (b) Write explanatory note on role of women in the informal sector.
 - (c) Explain role of agriculture in economic devleopment.
3. Attempt any **two** of the following :— 15
 - (a) Explain the arguments in favour of Export Promotion Trade Strategy.
 - (b) Discuss the role of Multinational Corporations (MNCs) in economic development.
 - (c) Write a brief note on Foreign Portfolio Investment.
4. Attempt any **two** of the following :— 15
 - (a) Explain the role of State as an agency of development.
 - (b) What is economic planning ? What are the various types of economic planning ?
 - (c) Explain the role of International Monetary Fund (I.M.F) in economic development.
5. Write short notes on (any **three**) : 15
 - (a) Approaches to population policy
 - (b) Kuznets – Clark Thesis
 - (c) Policies for rural development
 - (d) Foreign Direct Investment (F.D.I.)
 - (e) Gender budgeting.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

[वेळ : २½ तास]

एकूण गुण : ७५

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
 - (अ) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांतावर स्पष्टीकरणात्मक टीप लिहा.
 - (ब) आर्थिक विकासात मानवी भांडवलाच्या भूमिकेचे स्पष्टीकरण करा.
 - (क) आर्थिक विकासात आरोग्य आणि भरणपोषणाचे महत्त्व यावर चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
 - (अ) नागरीकरणाचा अर्थ स्पष्ट करा. विकासाच्या संदर्भात नागरीकरणाच्या विविध कारणांवर चर्चा करा.
 - (ब) असंघटीत क्षेत्रातील महिलांची भूमिका यावर स्पष्टीकरणात्मक टीप लिहा.
 - (क) आर्थिक विकासातील शेतीच्या भूमिकेचे स्पष्टीकरण करा.
३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
 - (अ) निर्यात प्रोत्साहन व्यापार व्यूहरचनेच्या समर्थनार्थ युक्तिवाद स्पष्ट करा.
 - (ब) आर्थिक विकासात बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची (MNCs) भूमिका यावर चर्चा करा.
 - (क) विदेशी पोर्ट फोलिओ गुंतवणूक (Foreign Portfolio Investment) यावर संक्षिप्त टीप लिहा.
४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
 - (अ) विकास मध्यस्थ संस्था म्हणून शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - (ब) आर्थिक नियोजन म्हणजे काय ? आर्थिक नियोजनाचे विविध प्रकार कोणते ?
 - (क) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीची (I.M.F) आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
५. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) : १५
 - (अ) लोकसंख्या धोरणाचे दृष्टिकोन
 - (ब) कुझनेट्स क्लार्क प्रतिमान
 - (क) ग्रामीण विकास धोरणे
 - (ड) विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक
 - (इ) लिंगाधारित अंदाजपत्रक